

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**Sprawozdanie z wdrożenia w Polsce dyrektywy 2004/48/WE
Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r.
w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej**

Warszawa, kwiecień 2009 r.

Wstęp

Art. 18 ust. 1 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (powoływanej dalej jako „dyrektywa” lub „dyrektywa 2004/48/WE”) przewiduje, że trzy lata po terminie jej wdrożenia, który upłynął w dniu 29 kwietnia 2006 r., każde państwo członkowskie przedłoży Komisji Europejskiej sprawozdanie z wprowadzenia jej w życie.

W celu ujednoczenia oceny dokonywanej przez państwa członkowskie, Komisja Europejska opracowała wspólną metodologię zbierania danych do sprawozdań¹. Na jej podstawie w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego przygotowano kwestionariusze, skierowane następnie do podmiotów prywatnych wykorzystujących uregulowania wdrażające dyrektywę oraz – za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości i sądów apelacyjnych – do sądów okręgowych.

Niniejsze sprawozdanie przygotowano w oparciu o odpowiedzi na te kwestionariusze, przesłane przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz następujące podmioty:

- w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych:
  - Agencja HetMan Marek Cierniak;
  - Krajowa Izba Producentów Audiowizualnych;
  - Polska Izba Komunikacji Elektronicznej (reprezentująca operatorów sieci kablowych – użytkowników praw autorskich i pokrewnych);
  - Polskie Radio S.A.;
  - Radio Zet sp. z o.o.;
  - Stowarzyszenie Architektów Polskich (organizacja zbiorowego zarządzania);
  - Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (organizacja zbiorowego zarządzania);
  - Stowarzyszenie Autorów ZAiKS (organizacja zbiorowego zarządzania);
  - Stowarzyszenie Filmowców Polskich (organizacja zbiorowego zarządzania);
  - Stowarzyszenie Twórców Ludowych (organizacja zbiorowego zarządzania);
  - Związek Polskich Artystów Plastyków (organizacja zbiorowego zarządzania);
  - Związek Producentów Audio-Video ZPAV (organizacja zbiorowego zarządzania);
- w zakresie praw własności przemysłowej:
  - Amerykańska Izba Handlowa w Polsce;
  - Naczelna Organizacja Techniczna – Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych;
  - Polskie Stowarzyszenie Wytwórców Produktów Markowych ProMarka;
  - Stowarzyszenie Ochrony Własności Przemysłowej;
- w zakresie ochrony odmian roślin:
  - Polska Izba Nasienna.

Sprawozdanie obejmuje okres od dnia wejścia w życie ustawy wdrażającej dyrektywę (20 czerwca 2007 r.) do końca 2008 r.

---

¹ Dokument MARKT/D/2/MF/DE/ec/D(2007)8877.

Część I – Informacje organów administracji i wymiaru sprawiedliwości

1. Zmiany w prawie dokonane w związku z wdrożeniem dyrektywy 2004/48/WE

1.1. Sposób implementacji.

Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej została wdrożona ustawą z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 99, poz. 662). Ustawa ta dokonała ujednolicenia w znacznym stopniu środków cywilnoprawnych, stosowanych w przypadku naruszeń praw własności intelektualnej, czyli:

- praw autorskich i praw pokrewnych,
- prawa sui generis do bazy danych,
- prawa z rejestracji topografii układów scalonych,
- prawa ochronnego na znak towarowy,
- prawa z rejestracji wzoru przemysłowego,
- prawa z patentu i dodatkowego prawa ochronnego,
- prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego,
- prawa ochronnego na wzór użytkowy,
- wyłącznego prawa do odmiany rośliny.

Ustawa weszła w życie w dniu 20 czerwca 2007 r. i wprowadziła zmiany w następujących aktach prawnych:

- ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 z późn. zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o prawie autorskim”;
- ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), powoływanej dalej jako „Kpc”;
- ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późn. zm.), powoływanej dalej jako „Prawo własności przemysłowej”;
- ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. Nr 128 poz. 1402 z późn. zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o ochronie baz danych”;
- ustawie z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. Nr 137, poz. 1300 z późn. zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o ochronie odmian roślin”.

1.2. Art. 4 – Osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych.

W ustawie o prawie autorskim rozszerzono legitymację do występowania z roszczeniami określonymi w art. 79 ust. 1 na wszystkich uprawnionych z tytułu praw autorskich oraz (na mocy art. 101) praw pokrewnych.

Poza tym, legitymację do występowania z roszczeniami z tytułu naruszeń praw własności intelektualnej posiadają (w tym zakresie zmian nie dokonano):

- producent bazy danych (art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie baz danych) oraz jego następca prawny (art. 2 ust. 2);
- uprawniony z patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji wzoru przemysłowego (art. 287 ust. 1 i art. 292 ust. 1 Prawa własności przemysłowej);
- uprawniony z prawa z rejestracji topografii układów scalonych (art. 293 ust. 1 Prawa własności przemysłowej);
- uprawniony z prawa ochronnego na znak towarowy (art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej);
- uprawniony z tytułu prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego (art. 302 ust. 1 Prawa własności przemysłowej);
- uprawniony z wpisanej do rejestru licencji wyłącznej na korzystanie z wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego lub topografii układów scalonych (art. 76 ust. 6, 100 ust. 1, art. 118 ust. 1 Prawa własności przemysłowej);
- organizacja posiadająca osobowość prawną, powołana do reprezentowania interesów przedsiębiorców, która uzyskała prawo ochronne na znak towarowy przeznaczony do używania w obrocie przez tę organizację i przez zrzeszone w niej podmioty (art. 136 Prawa własności przemysłowej);
- organizacja upoważniona do reprezentowania interesów producentów, działająca na danym terenie, uprawniona do prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego (art. 176 ust. 2 i art. 189 Prawa własności przemysłowej);
- hodowca odmiany rośliny, czyli osoba, która wyhodowała albo odkryła i wprowadziła odmianę rośliny, pracodawca tej osoby albo strona umowy, w ramach której inna strona tej umowy wyhodowała albo odkryła i wprowadziła odmianę albo następcy prawni wymienionych osób (art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy o ochronie odmian roślin).

1.3. Art. 5 – Domniemanie autorstwa lub własności.

Domniemanie autorstwa lub własności do celów stosowania środków i procedur przewidzianych w dyrektywie jest związane z obszarem prawa autorskiego i praw pokrewnych. W celu dostosowania do dyrektywy, w ustawie o prawie autorskim rozszerzono stosowanie domniemanie autorstwa (art. 8 ust. 2) na dobra chronione prawami pokrewnymi (art. 101). Wprowadzono także analogiczne domniemanie w odniesieniu do producenta bazy danych (art. 6 ust. 2 ustawy o ochronie baz danych).

1.4. Art. 6 – Dowody.

1.4.1. Ust. 1.

Postępowanie dowodowe określone w dyrektywie odpowiada podstawowym zasadom wyrażonym w polskich przepisach dotyczących procedury cywilnej, a mianowicie: jest kontradiktoryjne, czyli odbywa się na wniosek uprawnionego oraz uwzględnia kontrolę sądową zasadności wniosku, z czym związana jest konieczność uzasadnienia zasadności roszczeń. W szczególności umożliwia stronom zgłaszanie wniosków dowodowych obejmujących dowód z dokumentów lub przedmiotów znajdujących się w posiadaniu strony przeciwnej (art. 248, 249, 293 i 308 Kpc).

Dopuszczalne jest także uznanie rozsądnej wielkości próbki znacznej liczby egzemplarzy utworu lub jakiegokolwiek innego przedmiotu ochrony za należyty dowód na podstawie art. 231 Kpc, wprowadzającego ogólną zasadę, zgodnie z którą sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (tzw. domniemanie faktyczne).

1.4.2. Ust. 2.

Zobowiązanie do przekazania dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych, które znajdują się pod kontrolą strony przeciwnej, może być orzeczone niezależnie od tego, czy naruszenie jest popełnione na „skalę handlową” – przepisy Kpc dotyczące postępowania dowodowego nie wprowadzają tu ograniczeń. Natomiast ochronę tajemnicy przedsiębiorcy i innych tajemnic ustawowo chronionych zapewniają wprowadzone w poszczególnych ustawach przepisy: art. 80 ust. 2 ustawy o prawie autorskim, art. 11a ust. 2 ustawy o ochronie baz danych, art. 286¹ ust. 3 Prawa własności przemysłowej i art. 36b ust. 2 ustawy o ochronie odmian roślin.

1.5. Art. 7 – Środki ochrony dowodów.

1.5.1. Ust. 1.

Zgłaszanie wniosków o zabezpieczenie dowodów umożliwiają art. 310-315 Kpc. Ustawa o prawie autorskim przed nowelizacją określała legitymację i właściwość sądu w przypadku wniosku o zabezpieczenie dowodów oraz wniosku o zobowiązanie naruszającego prawo do udzielenia informacji i udostępnienia niezbędnej dokumentacji, a także określała termin ich rozpoznania przez sąd. W nowelizacji utrzymano tę regulację, zapewniając dodatkowo zachowanie poufnego charakteru zdobytych w ten sposób informacji; dla zapewnienia zgodności z dyrektywą zamieszczono też stosowne odwołanie do wybranych przepisów Kpc, dotyczących postępowania zabezpieczającego (art. 80 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 oraz ust. 6). Analogiczne zapisy wprowadzono do ustawy o ochronie baz danych (art. 11a ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 oraz ust. 6), Prawa własności przemysłowej (art. 286¹ ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 3 oraz ust. 9) i ustawy o ochronie odmian roślin (art. 36b ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 oraz ust. 6).

Wniosek o zabezpieczenie musi być należyście udokumentowany i uzasadniony (art. 312 Kpc) Co do zasady przeciwnik powinien być powiadomiony o dokonanym zabezpieczeniu i uczestniczyć w przeprowadzeniu dowodu (art. 313 i 314 Kpc), a w każdym przypadku może żądać uchylecia lub zmiany postanowienia w sprawie zabezpieczenia (art. 742).

1.5.2. Ust. 2.

Wydanie postanowienia o zabezpieczeniu dowodów może zostać przez sąd uzależnione od złożenia kaucji (art. 80 ust. 4 ustawy o prawie autorskim, art. 11a ust. 4 ustawy o ochronie baz danych, art. 286¹ ust. 6 Prawa własności przemysłowej i art. 36b ust. 4 ustawy o ochronie odmian roślin).

1.5.3. Ust. 3.

Udzielając zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania w sprawie, sąd wyznacza termin, w którym pismo wszczynające postępowanie powinno być wniesione pod rygorem upadku zabezpieczenia. Termin ten nie może przekraczać dwóch tygodni (art. 733 Kpc).

1.5.4. Ust. 4.

Obowiązany może wystąpić przeciwko uprawnionemu z roszczeniem odszkodowawczym, jeżeli uprawniony nie wniósł pisma wszczynającego postępowanie w wyznaczonym terminie albo cofnął pozew, jak również gdy powództwo zostało oddalone, umorzono postępowanie lub nastąpił upadek zabezpieczenia (art. 746 Kpc).

1.5.6. Ust. 5.

Instytucja świadka *incognito*, która w Polsce jest znana wyłącznie w procedurze karnej a w dyrektywie została określona jako fakultatywna, nie została wprowadzona do procedury cywilnej.

1.6. Art. 8 – Prawo do informacji.

Roszczenie informacyjne było przed wdrożeniem dyrektywy dostępne jedynie w ustawie o prawie autorskim. W zmienionych przepisach zostało ono utrzymane, przy czym w stosunku do samego naruszającego ma ono szerszy charakter niż w dyrektywie, obejmując każdą informację mającą znaczenie dla roszczeń z tytułu dokonanego naruszenia (art. 80 ust. 1 pkt 2 i 3). Analogiczne roszczenie wprowadzono do ustawy o ochronie baz danych (art. 11a ust. 1 pkt 2 i 3), i ustawy o ochronie odmian roślin (art. 36b ust. 1 pkt 2 i 3). Natomiast w Prawie własności przemysłowej nie wykracza ono poza wymogi nałożone dyrektywą (art. 286¹ ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 2). W ustawie tej wprowadzono także możliwość odmowy przekazania informacji w określonych przypadkach (ust. 4).

Roszczenie informacyjne wobec naruszającego może być zastosowane niezależnie od tego, czy naruszenie jest popełnione na „skalę handlową”. Natomiast możliwość jego stosowania do osób innych niż naruszający, została ograniczona do przypadków działań mających na celu uzyskanie bezpośrednio lub pośrednio zysku lub innej korzyści ekonomicznej, przy czym nie obejmuje to działań konsumentów będących w dobrej wierze.

1.7. Art. 9 – Środki tymczasowe i zabezpieczające.

1.7.1. Ust. 1.

Problematykę środków tymczasowych i zabezpieczających w sposób całościowy regulują przepisy Kpc w niezmienionym brzmieniu. Ogólne zasady dotyczące zabezpieczenia roszczeń obejmują zabezpieczenie roszczeń z zakresu praw własności intelektualnej, w szczególności majątkowych roszczeń niepieniężnych (art. 755 Kpc).

Przepisy procedury nie wymieniają, w przeciwieństwie do dyrektywy, jakie konkretne rodzaje środków tymczasowych mogą być nakładane przez sąd. Dyrektywa wymienia takie zarządzenia jak zajęcie lub przekazanie towarów podejrzewanych o naruszanie prawa własności intelektualnej tak, aby zapobiec ich wprowadzenia do obrotu lub przepływu w kanałach handlowych.

Zgodnie z art. 755 Kpc, w wypadku zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych sąd może udzielić zabezpieczenia w sposób, który uzna za uzasadniony w danym przypadku. Możliwe jest więc także zabezpieczenie w sposób określony w zaleceniach dyrektywy.

Ponadto, stosownie do art. 1051 Kpc, przewidziana jest możliwość nałożenia grzywny w sytuacji niewykonania orzeczenia sądu nakazującego powstrzymanie się od wskazanego w orzeczeniu działania.

Zabezpieczenie roszczeń oraz zakaz zaniechania naruszania praw własności intelektualnej mogą być stosowane wobec pośredników na mocy art. 422 Kodeksu cywilnego,

wprowadzającego odpowiedzialność nakłaniającego do wyrządzenia szkody, pomocnika i osoby, która świadomie skorzystała z wyrządzonej szkody. Nie wprowadzono w tym zakresie żadnych zmian.

1.7.2. Ust. 2.

Zabezpieczenie roszczeń może być zastosowane niezależnie od tego, czy działania naruszające są popełniane na „skalę handlową”.

Zgodnie z art. 747 pkt 1 Kpc, zabezpieczenie roszczeń pieniężnych następuje m.in. przez zajęcie ruchomości, wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego. Dalej idące środki zabezpieczenia są możliwe na podstawie art. 755 Kpc, który umożliwia każdą - dowolną formę zabezpieczenia - w tym blokadę rachunku bankowego.

Zabezpieczenie roszczeń o należności wynikające z naruszenia praw własności intelektualnej może także polegać na zobowiązaniu do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej. To postanowienie jest wydawane po przeprowadzeniu rozprawy, chyba że sąd oddała wniosek albo osoba zobowiązana do świadczeń uznała roszczenie (art. 753-753² Kpc).

Uprawniony może żądać udzielenia zabezpieczenia jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Taki interes prawny istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie (art. 730¹ ust. 1 i 2 Kpc).

1.7.3. Ust. 3.

Osoba żądająca udzielenia zabezpieczenia jest obowiązana uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające ten wniosek (art. 736 § 1 pkt 2 Kpc).

1.7.4. Ust. 4.

Art. 735 Kpc stanowi, że sąd rozpoznaje wniosek o zabezpieczenie na posiedzeniu niejawnym bez wcześniejszego doręczenia jego odpisu uczestnikowi. Obowiązek przeprowadzenia rozprawy wprowadzono jedynie w Prawie własności przemysłowej (art. 286¹ ust. 7).

Stosownie do art. 741 oraz art. 742 § 1 Kpc pozwany ma możliwość zarówno złożenia zażalenia na postanowienie o zabezpieczeniu jak i złożenia wniosku o uchylenie lub zmianę prawomocnego postanowienia w razie zmiany okoliczności stanowiących podstawę wydania postanowienia. Zgodnie z treścią art. 742 § 2 Kpc postanowienie w przedmiocie uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

1.7.5. Ust. 5.

Art. 744 §1 i 2 Kpc przewidują upadek zabezpieczenia w razie zwrotu, odrzucenia lub oddalenia powództwa lub wniosku, a także umorzenia postępowania (§1), jak również w sytuacji niewniesienia w wyznaczonym w postanowieniu terminie wniosku lub pozwu, lub też wszczęcia postępowania, ale o inne roszczenie niż wskazane we wniosku o zabezpieczenie (§2). Termin do wniesienia wniosku lub powództwa, jeśli wniosek o zabezpieczenie został wniesiony przed wszczęciem postępowania, nie może być dłuższy niż dwa tygodnie (art. 733 Kpc).

1.7.6. Ust. 6.

Na podstawie art. 739 § 1 Kpc sąd może uzależnić wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu od złożenia przez uprawnionego kaucji na zabezpieczenie roszczeń obowiązanego powstałych w wyniku wykonania postanowienia o zabezpieczeniu.

Także wydanie orzeczenia o zaniechaniu naruszenia może zostać przez sąd uzależnione od złożenia kaucji (art. 80 ust. 4 ustawy o prawie autorskim, art. 11a ust. 4 ustawy o ochronie baz danych, art. 286¹ ust. 6 Prawa własności przemysłowej i art. 36b ust. 4 ustawy o ochronie odmian roślin).

1.7.7. Ust. 7.

Obowiązany może wystąpić przeciwko uprawnionemu z roszczeniem odszkodowawczym, jeżeli uprawniony nie wniósł pisma wszczynającego postępowanie w wyznaczonym terminie albo cofnął pozew, jak również gdy powództwo zostało oddalone, umorzono postępowanie lub nastąpił upadek zabezpieczenia (art. 746 Kpc).

1.8. Art. 10 – Środki naprawcze.

Dokonane zmiany polegały na wprowadzeniu do ustawy o prawie autorskim (art. 79 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4), ustawy o ochronie baz danych (art. 11 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4), Prawa własności przemysłowej (art. 286) oraz ustawy o ochronie odmian roślin (art. 36a ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4) regulacji o charakterze ogólnym, która czyni możliwym elastyczne stosowanie środków zmierzających do usunięcia skutków naruszenia, w tym środków przewidzianych w dyrektywie.

1.9. Art. 11 – Zakazy sądowe.

Możliwość wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie zakazu kontynuacji naruszenia jest nowością tylko w ustawie o ochronie odmian roślin (art. 36a ust. 1 pkt 1), natomiast na gruncie pozostałych ustaw występowała już wcześniej, a więc zmienione przepisy tylko te regulacje powtarzają (art. 79 ust. 1 pkt 1 ustawy o prawie autorskim, art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 287 ust. 1 i art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej). Przepisy nie wymieniają, w przeciwieństwie do dyrektywy, jakie konkretne postacie środków tymczasowych mogą być nakładane przez sąd.

Zabezpieczenie roszczeń oraz nakaz zaniechania naruszania praw własności intelektualnej mogą być stosowane wobec pośredników na mocy art. 422 Kodeksu cywilnego, wprowadzającego odpowiedzialność nakładającą do wyrządzenia szkody, pomocnika i osoby, która świadomie skorzystała z wyrządzonej szkody. Nie wprowadzono w tym zakresie żadnych zmian.

1.10. Art. 12 – Środki alternatywne.

Polskie przepisy dopuszczają – jako alternatywę wobec orzekania o zaniechaniu naruszania lub usunięciu skutków naruszenia – możliwość ograniczenia orzeczenia do zobowiązania naruszającego do zapłaty stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego. Środek ten został wprowadzony w art. 79 ust. 3 ustawy o prawie autorskim, art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie baz danych art. 287 ust. 3 i art. 296 ust. 1a Prawa własności przemysłowej oraz art. 36a ust. 3 ustawy o ochronie odmian roślin.

1.11. Art. 13 – Odszkodowania.

1.11.1. Ust. 1.

Do poszczególnych ustaw została wprowadzona regulacja, przewidująca możliwość żądania naprawienia szkody na zasadach ogólnych Kodeksu cywilnego albo zapłaty sumy pieniężnej w wysokości – w zależności od przedmiotu ochrony – jednokrotności lub wielokrotności stosownego wynagrodzenia lub opłaty licencyjnej (art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawie autorskim, art. 287 ust. 1 i art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 36a ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie odmian roślin).

Roszczenie o zapłatę dwu- lub trzykrotności wynagrodzenia, przed dokonanymi zmianami, funkcjonowało wyłącznie na gruncie ustawy o prawie autorskim.

Uprawniony może ponadto żądać zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych² na podstawie art. 24 i 448 Kodeksu cywilnego. Zmian w tym zakresie nie dokonano.

1.11.2. Ust. 2.

Art. 79 ust. 1 pkt 4 ustawy o prawie autorskim, art. 287 ust. 1 i art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 36a ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie odmian roślin przewidują roszczenie o wydanie uzyskanych korzyści. Roszczenie takie jest nowością jedynie na gruncie ustawy o ochronie odmian roślin, gdyż przed zmianami hodowcom przysługiwały jedynie roszczenia na podstawie Kodeksu cywilnego (z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia).

1.12. Art. 14 – Koszty sądowe.

Kwestie kosztów procesu reguluje Kpc. Ponieważ przepisy te spełniały wymogi dyrektywy, nie wprowadzono w nich żadnych zmian.

Co do zasady koszty procesu ponosi strona przegrywająca (art. 98 ust. 1 Kpc). Natomiast w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami (art. 102 Kpc).

1.13. Art. 15 – Publikowanie decyzji sądowych.

Polskie przepisy dotyczące procedury cywilnej nie znały instytucji publikacji treści orzeczenia. Na potrzeby implementacji dyrektywy została ona wprowadzona w art. 79 ust. 2 pkt 1 ustawy o prawie autorskim, art. 287 ust. 2 i art. 296 ust. 1a Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 2 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 36a ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie odmian roślin.

W ustawie o prawie autorskim, ustawie o ochronie baz danych oraz ustawie o ochronie odmian roślin wprowadzono dodatkowo możliwość żądania ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie (patrz przepisy wskazane wyżej).

---

² Art. 23 Kodeksu cywilnego, wśród przykładowego katalogu dóbr osobistych, wymienia twórczość naukową, artystyczną, wynalazczą i racjonalizatorską. Do kategorii dóbr osobistych jest też zaliczane m.in. dobre imię (renoma).

1.14. Art. 16 – Sankcje ze strony Państw Członkowskich

W ustawie o prawie autorskim utrzymano funkcjonujące już wcześniej roszczenie o zapłatę przez naruszającego stosownej kwoty na rzecz Funduszu Promocji Twórczości (art. 79 ust. 2 pkt 2).

Ponadto, wszystkie omawiane ustawy przewidują sankcje karne za naruszenie poszczególnych praw własności intelektualnej. Regulacje te są bardzo zróżnicowane, w zależności od charakteru danego prawa (np. znacznie ograniczone w przypadku patentów).

2. Wzrost liczby spraw cywilnych dotyczących naruszeń praw własności intelektualnej

Wejście w życie ustawy z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw nie doprowadziło do znacznego wzrostu liczby spraw cywilnych dotyczących naruszeń praw własności intelektualnej.

Ilość spraw z tego zakresu nie jest znaczna. Z informacji, którymi dysponuje Ministerstwo Sprawiedliwości, wynika, że w 2007 r. we wszystkich sądach okręgowych załatwiono łącznie 279 spraw o ochronę praw autorskich, 163 sprawy z zakresu ochrony znaków towarowych i wzorów użytkowych oraz 48 spraw, w których roszczenia oparte zostały na innych przepisach Prawa własności przemysłowej. W pierwszym półroczu 2008 r. załatwiono w sądach okręgowych odpowiednio 153 sprawy o ochronę praw autorskich, 79 spraw z zakresu ochrony znaków towarowych i wzorów użytkowych oraz 13 spraw o roszczenia związane z innymi prawami własności przemysłowej. Analiza statystyczna za drugie półrocze 2008 r. nie została jeszcze sporządzona, jednak dane dotyczące 2007 r. i pierwszego półrocza 2008 r. wskazują, że liczba spraw rozpoznawanych we wskazanych wyżej kategoriach nie ulega znacznemu zwiększeniu.

Z dodatkowo uzyskanych informacji wynika, że liczba spraw związanych z ochroną własności intelektualnej jest zróżnicowana w zależności od apelacji. I tak przykładowo w całym badanym okresie (od czerwca 2007 r. do grudnia 2008 r.) do sądów apelacji warszawskiej wpłynęło ich łącznie ok. 180, do sądów apelacji krakowskiej około 60. W sądach pozostałych apelacji wpłynęło od kilku do kilkudziesięciu spraw.

3. Wpływ wprowadzonych zmian na rozwój społeczeństwa informacyjnego

Z uwagi na krótki okres obowiązywania zmian, brak jest widocznego ich wpływu na rozwój społeczeństwa informacyjnego.

4. Inne doświadczenia związane z wdrożeniem dyrektywy

Podstawowy problem, jaki pojawiał się podczas procesu legislacyjnego związanego z wdrażaniem dyrektywy, polegał na trudności w dostosowaniu środków w niej określonych do zasad przyjętych w polskiej procedurze cywilnej. Ostateczna ocena, czy to zadanie się powiodło, będzie mogła zostać dokonana dopiero w oparciu o orzeczenia sądów wydane na

gruncie znowelizowanych przepisów. Na chwilę obecną to orzecznictwo jest jeszcze bardzo ubogie.

Rozbieżności podczas prac legislacyjnych powstawały także co do tego, czy poziom ochrony powinien być we wszystkich zmienianych ustawach jednakowy (co proponowano w pierwotnym projekcie ustawy przygotowanym w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego), czy też – zgodnie z sugestią zawartą w motywie 17 preambuły dyrektywy – powinien być zróżnicowany i uwzględniać szczególne cechy każdego prawa własności intelektualnej. Ostatecznie przyjęto tę drugą koncepcję, co spowodowało, że zmiany w Prawie własności przemysłowej realizują wyłącznie minimalne wymogi dyrektywy³, podczas gdy pozostałe regulacje wykraczają poza nie. Rozwiązanie to jest krytykowane przez uprawnionych z tytułu praw własności przemysłowej.

5. Art. 5 – Domniemanie autorstwa lub własności

5.1. Korzystanie z domniemań.

W badanym okresie strony bardzo rzadko powoływały się w postępowaniu przed sądem na to domniemanie.

5.2. Obalenie domniemań.

Przypadki podjęcia próby obalenia tych domniemań zdarzają się sporadycznie.

6. Art. 6 i 7 – Dowody i środki ich ochrony

6.1. Uznanie próbki towarów za dowód.

Tylko w trzech sprawach strona poszkodowana wносиła o uznanie rozsądnej wielkości próbki towarów naruszających przysługujące jej prawa własności intelektualnej za wystarczający dowód, że cała partia danego towaru narusza te prawa. We wszystkich tych przypadkach dowód ten został uznany przez sąd.

6.2. Ochrona świadków.

Instytucja świadka *incognito*, która w Polsce jest znana wyłącznie w procedurze karnej a w dyrektywie została określona jako fakultatywna, nie została wprowadzona do procedury cywilnej.

7. Art. 8 - Prawo do informacji

W badanym okresie sądy nakazywały udzielenie przez naruszającego prawa własności intelektualnej lub osobę trzecią informacji dotyczących pochodzenia, sieci dystrybucji, ilości i ceny towarów lub usług naruszających prawa własności intelektualnej w 42 sprawach.

---

³ Było to uzasadniane m.in. obawą o możliwość wykorzystywania środków przewidzianych w dyrektywie do walki konkurencyjnej pomiędzy przedsiębiorcami (uprawnionymi i korzystającymi z dóbr własności przemysłowej, przede wszystkim patentów).

8. Art. 9 i 11 – Środki tymczasowe i zabezpieczające oraz zakazy sądowe

8.1. Stosowanie środków zabezpieczających oraz nakazów przeciwko pośrednikom.

Środki te były stosowane do osób wymienionych w art. 422 Kc w trzech sprawach.

8.2. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych.

Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych wobec naruszającego prawa własności intelektualnej miało miejsce w 12 sprawach.

8.3. Uprawdopodobnienie wniosków o zabezpieczenie roszczeń.

W przypadkach wniosków o zabezpieczenie roszczeń stosowano następujące sposoby uprawdopodobnienia roszczenia oraz interesu prawnego:

- złożenie dowodów w postaci dokumentów (np. zaświadczeń o rejestracji znaku towarowego krajowego lub wspólnotowego, świadectw ochronnych na znaki towarowe, umowy zawartej z twórcą, ekspertyz rzeczoznawców sporządzanych na zlecenie strony, dokumentów księgowych o wielkości produkcji, korespondencji prowadzonej przez strony);
- dołączenie próbki towaru lub opakowania oznaczonego zarówno znakiem własnym, jak i znakiem naruszającym prawo;
- złożenie dokumentacji fotograficznej wskazującej na użycie znaku towarowego w sposób bezprawny;
- wydruki stron internetowych pozwanego i ogłoszeń prasowych, w których zawarto informacje naruszające prawa ochronne uprawnionych.

9. Art. 10 – Środki naprawcze

9.1. Stosowanie środków naprawczych.

W badanym okresie sądy nakazywały usunięcie skutków naruszenia własności intelektualnej w 22 sprawach.

9.2. Inne sposoby usunięcia skutków naruszenia, niż wskazane w dyrektywie.

Było kilka przypadków nakazywania przez sądy usunięcia skutków naruszenia w sposób inny niż poprzez wycofanie z obrotu, przyznanie uprawnionemu na poczet zasądzonego odszkodowania (sumy pieniężnej) lub zniszczenie bezprawnie wytworzonych (lub oznaczonych) przedmiotów lub środków i materiałów użytych do ich wytworzenia (lub oznaczenia):

- w dwóch sprawach sąd nakazał publikację przeprosin;
- w jednej sprawie – zaprzestania naruszania praw z rejestracji określonych wspólnotowych znaków towarowych, w szczególności poprzez zaprzestanie oferowania i wprowadzania do obrotu towarów oznaczonych znakiem naruszającym znak powoda, zaprzestanie magazynowania takich towarów w celu ich oferowania i wprowadzania do obrotu, zaprzestanie używania wspólnotowych znaków towarowych powoda w dokumentach handlowych i

reklamie, w tym na stronach internetowych pozwanej oraz przez nakazanie złożenia oświadczenia określonej treści i opublikowanie go w określonej formie;

- w dwóch sprawach nakazano publikację w prasie sentencji orzeczenia;
- w dwóch sprawach sąd nakazał publikację ogłoszeń prasowych oraz zakaz importu, zbywania i wprowadzania do obrotu.

10. Art. 12 – Środki alternatywne

W badanym okresie sąd czterokrotnie ograniczał się do nakazania zapłaty stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego, uznając, że orzeczenie o zaniechaniu naruszania lub usunięciu jego skutków byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwie.

11. Art. 13 i 14 – Odszkodowania i koszty sądowe

11.1. Ustalanie wysokości odszkodowań.

W badanym okresie, w większości spraw odszkodowania za wyrządzoną szkodę na zasadach ogólnych nie były zasądzone. W przypadkach ustalania wysokości odszkodowania przy naprawieniu szkody na zasadach ogólnych, wysokość odszkodowania ustalana była w oparciu o:

- wysokość wpływów osiągniętych z korzystania z utworów, a także charakteru i zakresu korzystania z tych utworów;
- częstotliwość i rozmiar naruszeń praw własności intelektualnej;
- umowę, w której była określona wysokość odszkodowania;
- stawki wynagrodzenia przyznawane w tego typu sprawach;
- zeznania świadków i opinie biegłych;
- wcześniejsze umowy licencyjne.

Naprawienie wyrządzonej szkody przez zapłatę sumy pieniężnej miało miejsce w 101 sprawach. We wszystkich czynnikiem decydującym o wyborze tej formy naprawienia szkody była treść żądania uprawnionego.

11.2. Zmiana wysokości odszkodowań.

W wyniku wejścia w życie ustawy z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw nie odnotowano zmiany wysokości zasądzanych odszkodowań.

11.3. Zadośćuczynienie za „straty moralne”.

Tylko w 12 sprawach żądano tego rodzaju zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. W 6 z nich zostało ono zasądzone.

11.4. Wydanie uzyskanych korzyści.

W 12 sprawach strona poszkodowana żądała wydania uzyskanych korzyści od osoby, która naruszyła prawo własności intelektualnej.

11.5. Uwzględnianie utraconych korzyści przy ustalaniu wysokości odszkodowania.

Na gruncie zasad przyjętych w prawie cywilnym, utracone korzyści są zawsze brane pod uwagę przy naprawieniu szkody.

11.6. Inne czynniki brane pod uwagę przy ustalaniu wysokości odszkodowań, niż wymienione w dyrektywie.

Patrz pkt 11.1.

11.7. Odszkodowania ryczałtowe.

Wysokość sumy pieniężnej, której zapłata może być alternatywą dla naprawienia szkody na zasadach ogólnych, jest określona w ustawie. W ustawie o prawie autorskim i ustawie o ochronie baz danych brana jest pod uwagę dodatkowo przesłanka winy.

11.8. Koszty postępowania.

Kwestie kosztów procesu reguluje Kpc. Ponieważ przepisy te spełniały wymogi dyrektywy, nie wprowadzono w nich żadnych zmian.

11.9. Stosowanie „zasady słuszności” przy zasądzeniu kosztów.

W czterech przypadkach doszło do zasądzenia od strony przegrywającej tylko części kosztów sądowych lub nieobciążania jej w ogóle kosztami.

12. Art. 15 – Publikowanie decyzji sądu

12.1. Przypadki publikacji treści orzeczenia.

W badanym okresie publikowanie decyzji sądu miało miejsce w 15 sprawach.

12.2. Sposoby publikacji.

W badanym okresie sądy nakazywały publikację oświadczenia w prasie oraz na stronie internetowej.

13. Art. 17 – Kodeksy dobrych praktyk

Art. 110² ustawy o prawie autorskim (wszedł w życie 1 maja 2004 r.) nakłada na przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie produkcji i zwielokrotniania nośników optycznych obowiązek stosowania kodów identyfikacyjnych we wszystkich urządzeniach i ich elementach podczas procesu produkcji tych nośników. Kontrolę realizacji tego obowiązku sprawuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

14. „Skala handlowa”

Środki dowodowe, o których mowa w art. 6 ust. 2 i art. 9 ust. 2 dyrektywy, a także roszczenie informacyjne wobec naruszającego (art. 8 ust. 1) mogą być zastosowane

niezależnie od tego, czy naruszenie jest popełnione na „skale handlową”. Natomiast możliwość stosowania roszczenia informacyjnego do osób innych niż naruszający, została ograniczona do przypadków działań mających na celu uzyskanie bezpośrednio lub pośrednio zysku lub innej korzyści ekonomicznej, przy czym nie obejmuje to działań konsumentów będących w dobrej wierze.

Część II – Informacje uzyskane w konsultacjach z podmiotami uprawnionymi

1. Art. 4 – Osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych

Wejście w życie ustawy z dnia 9 maja 2007 r. w praktyce zwiększyło możliwość występowania do sądów z roszczeniami tylko w przypadku naruszenia wyłącznego prawa do odmiany rośliny chronionej na szczeblu krajowym, gdyż tylko w tej ustawie wprowadzony katalog roszczeń był nowością. Przed wejściem w życie tej nowelizacji uprawnionemu, określonymu w art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy o ochronie odmian roślin (czyli osobie, która wyhodowała albo odkryła i wprowadziła odmianę rośliny, pracodawcy tej osoby albo stronie umowy, w ramach której inna strona tej umowy wyhodowała albo odkryła i wprowadziła odmianę albo następcom prawnym wymienionych osób), przysługiwały wyłącznie roszczenia na podstawie Kodeksu cywilnego.

W ustawie o prawie autorskim rozszerzono co prawda legitymację do występowania z roszczeniami określonymi w art. 79 ust. 1 na wszystkich uprawnionych z tytułu praw autorskich oraz (na mocy art. 101) praw pokrewnych, jednak już na gruncie uprzednio obowiązujących przepisów ochrona ta wykonywana była nie tylko przez bezpośrednio uprawnionych, ale także przez inne osoby – na ich rzecz, przy użyciu różnych konstrukcji: ustawowej reprezentacji i powiernictwa (organizacje zbiorowego zarządzania – art. 105 ust. 1), licencji wyłącznej i niewyłącznej (art. 67 ust. 4) czy zlecenia.

Niemniej dokonana zmiana jest oceniana pozytywnie. Wskazuje się, iż tak sformułowany przepis nie powinien już nastroczać żadnych wątpliwości interpretacyjnych i tym samym zapobiec sytuacjom, w których odmawiano czynnej legitymacji procesowej m.in. dystrybutorom czy licencjobiorcom utworów.

Należy też zwrócić uwagę, że częstym przypadkiem jest wybieranie wyłącznie karnoprawnej drogi ścigania naruszeń praw autorskich i pokrewnych (np. w przypadku Związku Producentów Audio-Video, reprezentującego producentów fonograficznych).

2. Art. 5 – Domniemanie autorstwa lub własności

Domniemanie zawarte w art. 8 ust. 2 ustawy o prawie autorskim ma istotne znaczenie w praktyce. Jest ono wykorzystywane w procesach przeciwko naruszcicielom praw i niewątpliwie przyspiesza postępowania sądowe. Ma także zastosowanie w przypadkach korzystania z karnych środków ochrony praw autorskich.

Rozwiązanie to jest oceniane pozytywnie, gdyż poprzez przerzucenie ciężaru dowodu odnośnie autorstwa na drugą stronę, spory co do tego faktu pojawiają się sporadycznie. Dzieje się to tylko w sytuacjach, gdy istnieją w tym przedmiocie poważne wątpliwości, a strona kwestionująca dysponuje odpowiednio mocnymi argumentami.

Odnotowywanym problemem – na co zwrócił uwagę Związek Polskich Artystów Plastyków – jest nie oznaczanie utworów przez twórców utworów plastycznych albo oznaczanie ich pseudonimami. W takich przypadkach stosuje się art. 8 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego

zastępuje go producent lub wydawca, a w razie ich braku – właściwa organizacja zbiorowego zarządzania.

Natomiast w przypadku twórczości ludowej, a szczególnie rękodzieła ludowego i rzemiosła artystycznego, występują znaczne trudności w identyfikacji dzieła z uwagi na brak możliwości sygnowania, a rozróżnienie niejednokrotnie następuje na podstawie techniki wykonania i innych cech charakterystycznych dla autora. Tego rodzaju problemy dostrzega Stowarzyszenie Twórców Ludowych.

3. Art. 6 i 7 – Dowody i środki ich ochrony

3.1. Przepisy dotyczące gromadzenia dowodów.

Ocena przepisów dotyczących dowodów jest generalnie pozytywna.

W opinii uprawnionych z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych, dzięki implementacji dyrektywy, możliwość zebrania niezbędnych dowodów uległa pewnej poprawie, chociaż faktyczne zmiany legislacyjne są tu niewielkie. Wskazywane jest tu poszerzenie kręgu osób mogących być źródłem informacji dotyczących naruszeń i możliwość zobowiązania pozwanego do przedstawienia dowodów przeciwko sobie. Uzależnienie uwzględnienia wniosku o zabezpieczenie dowodu od takich przesłanek jak uprawdopodobnienie roszczenia, obowiązek wpłacenia kaucji czy obowiązek pokrycia ewentualnej szkody, jaka powstanie u przeciwnika na skutek zabezpieczenia dowodu, są także akceptowane i uważane za rozwiązania słuszne.

Podobna opinia jest wyrażana przez uprawnionych z tytułu praw własności przemysłowej, chociaż zdaniem niektórych, nowelizacja ustawy doprowadziła do obostrzenia warunków, w jakich dowody mogą zostać zabezpieczone dla celów postępowania w sprawach o naruszenie praw własności przemysłowej.

Z kolei Polska Izba Nasienna, reprezentująca hodowców roślin, dostrzegając pewną poprawę w kwestii możliwości zbierania dowodów dzięki skróceniu okresu rozpatrywania przez sąd wniosku o zabezpieczenie z 7 do 3 dni, postuluje równocześnie przyjęcie rozwiązania obligującego organy administracji publicznej do udzielania podmiotom uprawnionym (hodowcom oraz ich organizacjom) informacji pozwalających na skuteczniejsze identyfikowanie podmiotów, które naruszają wyłączne prawo. Jak wskazuje Izba, organy administracji wchodzi w posiadanie takich informacji m.in w wykonaniu postanowień przepisów o nasiennictwie, ochronie roślin oraz systemie dopłat bezpośrednich w rolnictwie.

Jednocześnie wiele podmiotów informowało o braku praktycznych doświadczeń z przedmiotową regulacją.

3.2. Uznanie próbki towarów za dowód.

Doświadczenia w korzystaniu z tego domniemania faktycznego są bardzo rozbieżne.

Stowarzyszenie ProMarka oraz Stowarzyszenie Ochrony Własności Przemysłowej potwierdzają, że zazwyczaj rozsądnej wielkości reprezentatywna próbka towarów naruszających prawa własności przemysłowej wystarcza polskim sądom do stwierdzenia, że cała partia danego towaru narusza te prawa.

Natomiast, jak zauważa Związek Polskich Artystów Plastyków, w praktyce dowód wynikający z domniemania faktycznego, jako dozwolonego przez prawo rozumowania z

faktów o faktach, można w łatwiejszy sposób obalić, w odróżnieniu od domniemania prawnego. Uznanie zatem rozsądnej wielkości próbki towarów naruszających prawo za dowód wystarczający na okoliczność, że cała partia danego towaru narusza te prawa, może okazać się w swych skutkach obarczone dużym ryzykiem wzruszalności.

Z kolei Stowarzyszenie SAWP oraz Amerykańska Izba Handlowa przywołują swoje negatywne doświadczenia w korzystaniu przez sądy z art. 231 Kpc. Ich zdaniem, sądy stosują ten przepis bardzo niechętnie i w ograniczony sposób.

Część podmiotów informowała o braku praktycznych doświadczeń z przedmiotową regulacją.

3.3. Wniosek o ujawnienie dokumentów, będących pod kontrolą strony przeciwnej.

Rozwiązanie umożliwiające zobowiązanie naruszającego do udzielenia informacji i udostępnienia określonej przez sąd dokumentacji mającej znaczenie dla roszczeń związanych z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych funkcjonowało już przed nowelizacją z 2007 r. Jest uznawane przez większość konsultowanych podmiotów za rozwiązanie słuszne i potrzebne, mające utrwaloną praktykę orzecniczą. Jako istotne jest uznawane także zobligowanie sądu do rozpoznania w wyjątkowo krótkim terminie każdego – złożonego nawet przed wszczęciem postępowania – wniosku o udzielenie tych informacji. Uwagę zwraca tu 3-dniowy termin rozpatrzenia wniosku oraz 7-dniowy termin na rozpoznanie zażalenia na postanowienie sądu w tym przedmiocie, co nie tylko przyspiesza postępowanie, ale może zapobiec usuwaniu śladów popełnienia deliktu przez podejrzanego o naruszenie praw autorskich. Takie umocowanie – w opinii konsultowanych podmiotów – w większym stopniu zabezpiecza interesy uprawnionego, dochodzącego stosownych roszczeń na drodze sądowej.

Dodatkowo, w opinii Związku Polskich Artystów Plastyków, należy dążyć do zapewnienia organowi sądowemu swobodniejszego dostępu do dokumentacji bankowej, handlowej oraz finansowej znajdującej się nie tylko w posiadaniu naruszającego, ale też osoby, która z towarów naruszających czyni użytek. Stowarzyszenie Filmowców Polskich zwraca także uwagę na zbyt krótkie terminy wyznaczane przez sąd na wniesienie pozwu przy wydawaniu w trybie przedprocesowym postanowień zobowiązujących do udzielenia informacji i udostępnienia dokumentacji.

Z drugiej strony, przedstawiciele podmiotów korzystających z praw autorskich i praw pokrewnych wskazują na przypadki wykorzystywania obowiązków informacyjnych do stwierdzenia, czy dany podmiot wykonuje obowiązki wynikające z ustawy o prawie autorskim i uzyskania dowodów domniemanych naruszeń, zamiast do ustalenia zakresu dokonanego i stwierdzonego wcześniej naruszenia praw twórców.

Z kolei Polskie Radio – co do zasady akceptujące rozwiązanie wprowadzone w dyrektywie – zwraca uwagę, iż powoduje ono zaistnienie ryzyka ze strony uprawnionego, który może wykorzystywać dostęp do informacji o konkurencie do innych celów niż ochrona własnych naruszonych praw. Ponadto, przedprocesowe żądanie udzielenia informacji przez osoby trzecie może narazić je na odpowiedzialność w przypadku, gdy informacje te dostarczą wiedzy o ich działalności naruszycielskiej.

Uprawnieni z tytułu praw własności przemysłowej wskazują na pewne ograniczenie dostępnych im środków w stosunku do ustawy o prawie autorskim (której regulacja przyznaje dalej idącą ochronę, niż przewiduje dyrektywa), natomiast hodowcy roślin – na

nieadekwatność przyjętego uregulowania do praktyki obrotu w rolnictwie. W tym ostatnim przypadku, jako podstawowy problem wskazywany jest brak w polskim prawodawstwie krajowym unormowań obligujących rolników do tworzenia i przechowywania przynajmniej podstawowej dokumentacji dotyczącej prowadzonej działalności wytwórczej w zakresie produkcji roślinnej.

Część podmiotów informowała o braku praktycznych doświadczeń z przedmiotową regulacją.

4. Art. 8 – Prawo do informacji

4.1. Wpływ regulacji na możliwość odnajdywania i identyfikowania podmiotów naruszających prawo.

Według niektórych podmiotów, tzw. roszczenie informacyjne nie przyczyniło się do odnajdywania i identyfikowania podmiotów naruszających prawo. Wskazywana jest jego niewielka rola, z uwagi na niejasności co do umieszczenia stosownych przepisów w polskiej procedurze cywilnej.

Sposób implementacji dyrektywy jest natomiast krytykowany przez podmioty uprawnione z tytułu praw własności przemysłowej, z uwagi na możliwość nałożenia obowiązku informacyjnego tylko wówczas, gdy uzyskanie odpowiednich informacji jest niezbędne do dochodzenia roszczeń, a jednocześnie naruszenie jest wysoce prawdopodobne oraz obowiązek przeprowadzenia w tym celu rozprawy.

Jednocześnie bardzo wiele podmiotów, w tym krytykujące wprowadzoną regulację, poinformowała o braku doświadczeń z jej praktycznym stosowaniem.

4.2. Wpływ regulacji na wysokość odszkodowania.

Żaden z konsultowanych podmiotów nie ma praktycznych doświadczeń w tym zakresie.

5. Art. 9 i 11 – Środki tymczasowe i zabezpieczające oraz zakazy sądowe

5.1. Stosowanie środków zabezpieczających oraz nakazów przeciwko pośrednikom.

Co do zasady regulacja jest oceniana pozytywnie: pozwala uniknąć eskalacji naruszeń, uzyskanie przez stronę zabezpieczenia w sposób istotny polepsza jej sytuację procesową, a stronę przeciwną może zachęcić do podjęcia rozmów ugodowych.

Duża liczba podmiotów nie ma praktycznych doświadczeń w stosowaniu tych regulacji.

5.2. Sposoby zabezpieczenia roszczeń stosowane w przypadkach, w których istnieje groźba niemożności naprawienia szkody.

Najczęściej stosowanymi sposobami są:

- zabezpieczanie roszczeń pieniężnych (w tym zabezpieczenie majątku ruchomego, nieruchomości, środków pieniężnych);

- zakaz podejmowania przez stronę określonych działań, z reguły zakaz bezprawnej eksploatacji utworów, zakaz wprowadzania do obrotu towarów, których dotyczy zarzut naruszenia;
- ustanowienie kaucji.

Część podmiotów informowała o braku praktycznych doświadczeń z przedmiotową regulacją.

5.3. Uprawdopodobnienie wniosków o zabezpieczenie roszczeń.

Najczęściej stosowanymi przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi sposobami są:

- domniemanie legitymacji czynnej organizacji zbiorowego zarządzania (art. 105 ust. 1 ustawy o prawie autorskim);
- składanie kopii umów łączących organizację z autorami a także umów o wzajemnej reprezentacji z zagranicznymi związkami ochrony praw autorskich;
- przedstawianie korespondencji z podmiotem naruszającym prawa;
- składanie kserokopii okładek nośników, nagrań, informacji prasowych itp.;
- zobowiązanie do zapłaty uprawnionemu określonej sumy pieniężnej, jednorazowo bądź okresowo.

Inne podmioty przedstawiają sądom najczęściej:

- wywód prawny, poparty zgromadzonymi dowodami naruszeń;
- decyzję Urzędu Patentowego lub innego właściwego organu o przyznaniu praw;
- przedstawienie próbek lub zdjęć naruszających prawo produktów.

Niektóre podmioty sygnalizują trudności w korzystaniu z uprawdopodobnienia, gdyż sądy mają tendencje do zrównywania tego środka z obowiązkiem przeprowadzenia pełnego dowodu.

Część podmiotów informowała o braku praktycznych doświadczeń z przedmiotową regulacją.

5.4. Wykorzystywanie przepisów postępowania egzekucyjnego (zabezpieczenie szkody) do zapewnienia wykonania nakazu zaniechania naruszenia.

Stosownie do art. 1051 Kpc, przewidziana jest możliwość nałożenia grzywny w sytuacji niewykonania orzeczenia sądu nakazującego powstrzymanie się od wskazanego w orzeczeniu działania.

Brak informacji o stosowaniu tego środka.

6. Art. 10 – Środki naprawcze

6.1. Sposoby usunięcia skutków naruszenia.

Stosowane przez sądy sposoby usunięcia skutków naruszenia to:

- przywrócenie pierwotnego stanu lub zniszczenie bezprawnie wytworzonych egzemplarzy;
- przyznanie własności bezprawnie wytworzonych egzemplarzy na poczet odszkodowania (sporadycznie);
- wycofanie spornego towaru z obrotu.

Środek ten nie jest jednak często stosowany.

6.2. Inne sposoby usunięcia skutków naruszenia, niż wskazane w dyrektywie.

Brak informacji o innych stosowanych sposobach.

6.3. Zwalnianie naruszającego z poniesienia kosztów usunięcia skutków naruszenia.

Brak informacji o takich przypadkach.

7. Art. 12 – Środki alternatywne

Rozwiązanie to jest w przeważającej większości oceniane negatywnie, m.in. jako dopuszczające tolerowanie naruszenia prawa i obniżające poziom ochrony, chociaż brak jest doświadczeń praktycznych w tym zakresie. Niektóre podmioty nie dostrzegają wręcz możliwości praktycznego zastosowania takiej regulacji.

Pojedyncze głosy wskazują na jego pozytywne aspekty, w tym przyczynienie się do ugodowego rozwiązywania sporów i obniżenie kosztów postępowania.

Generalnie brak jest doświadczeń w praktycznym stosowaniu tego środka.

8. Art. 13 i 14 – Odszkodowania i koszty sądowe

8.1. Wpływ implementacji dyrektywy na wzrost zasądzanych odszkodowań.

Nie odnotowano wpływu dokonanych zmian na wysokość zasądzanych odszkodowań.

8.2. Sposób ustalania wysokości odszkodowania na zasadach ogólnych.

Uprawnieni z tytułu praw autorskich bardzo rzadko występują z roszczeniami o tego rodzaju odszkodowanie, skupiając się na odszkodowaniu ryczałtowym.

Co do zasady, elementem decydującym o przyznaniu odszkodowania jest przesłanka winy, natomiast wysokość jest ustalana na podstawie faktycznie poniesionych strat i utraty spodziewanych korzyści wskutek wyrządzonej szkody. Przykładowo (co przywołała Agencja HetMan), w sprawach o naruszenie praw autorskich do programów komputerowych przy ustalaniu wysokości szkody oceniane są m.in. wartość rynkowa programu z dnia ustalania odszkodowania, zysk producenta, koszty związane z wyprodukowaniem jednego egzemplarza oraz koszty nośnika, na którym program został umieszczony.

W celu ustalenia wysokości szkody uprawnionych z tytułu praw własności przemysłowej, bierze się pod uwagę (jak podaje Stowarzyszenie Ochrony Własności Przemysłowej) m.in. następujące aspekty: spadek zbytu lub produkcji produktów uprawnionego, wymuszony spadek cen tych produktów, koszty koniecznej modyfikacji działalności lub zmiany profilu produkcji, spadek wartości majątkowej naruszonego prawa, koszty poniesione przez uprawnionego w celu usunięcia stanu naruszenia, w tym koszty reklamy i promocji związanej z koniecznością poinformowania opinii publicznej o naruszeniu.

Przy określeniu należnego odszkodowania (z zastrzeżeniem wcześniejszego wykazania zaistnienia szkody, chociażby w niesprecyzowanej wysokości), często

odwoływano się do uznania sądu, który władny jest zasądzić „odpowiednią sumę” na podstawie art. 322 Kpc, jeżeli uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione.

8.3. Odszkodowania ryczałtowe.

Sposób ustalania wysokości odszkodowania ryczałtowego wskazują poszczególne znowelizowane ustawy.

8.4. Zmiany w zakresie obciążania kosztami strony przegrywającej.

Nowelizacja z 2007 r. nie wprowadziła żadnych zmian w kwestii kosztów postępowań. W tej materii obowiązują przepisy ogólne Kpc, spełniające wymogi dyrektywy.

8.5. Stosowanie „zasady słuszności” przy zasądzeniu kosztów.

Zasądzenie kosztów procesu w części albo nieobciążanie strony w ogóle kosztami oceniane jest na podstawie całokształtu okoliczności w konkretnej sprawie. Przyczyny, dla których sąd korzysta z możliwości przewidzianej w art. 102 Kpc to okoliczności szczególne, które uzasadniają odstępstwo od reguły. Najczęściej taką szczególną okoliczność stanowi wyjątkowo ciężka sytuacja materialna strony przegrywającej lub fakt, iż pozwany nie dał powodu do wytoczenia powództwa. Przy rozpatrywaniu takiej możliwości sąd bierze pod uwagę zasady współżycia społecznego.

W przypadku naruszeń praw własności przemysłowej, z uwagi na fakt, że zdecydowana większość sporów w tego typu sprawach toczy się między przedsiębiorcami, zwolnienie przez sąd strony przegrywającej z poniesienia części lub całości kosztów sądowych z powołaniem się na zasadę słuszności winno następować wyłącznie w nadzwyczajnych okolicznościach.

Brak jest jednak doświadczeń praktycznych w tym zakresie.

8.6. Ogólna ocena przepisów dotyczących odszkodowań i kosztów.

Na gruncie ustawy o prawie autorskim nie dostrzeżono zmian w praktycznym funkcjonowaniu tych regulacji.

Uprawnieni z tytułu praw własności przemysłowej pozytywnie oceniają wprowadzenie instytucji naliczania odszkodowania przez odniesienie się do opłaty licencyjnej albo innego wynagrodzenia, które byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z wynalazku bądź innego przedmiotu prawa wyłącznego. Jest to nowość w Prawie własności przemysłowej. Jednocześnie ci uprawnieni domagają się możliwości zasądzenia wielokrotności wspomnianych opłat – tak jak to jest możliwe na gruncie pozostałych omawianych ustaw.

9. Art. 15 – Publikowanie decyzji sądowych

9.1. Sposoby publikacji orzeczeń sądów.

Praktyczne doświadczenia w tym zakresie są niewielkie. Najczęściej jest to nakaz umieszczenia w prasie oświadczenia wskazującego na fakt naruszenia praw własności intelektualnej oraz sprostowania informacji nieprawdziwych. Rzadziej natomiast uprawnieni

domagają się podania do publicznej wiadomości części lub całości orzeczenia sądu wydanego w konkretnej sprawie.

9.2. Ocena wprowadzenia możliwości podawania do publicznej wiadomości orzeczeń sądów.

Rozwiązanie jest generalnie oceniane pozytywnie, chociaż pojawiają się sygnały o problemach w jego praktycznym stosowaniu przed sądami, przez co dużo lepszym i częściej stosowanym środkiem jest – dostępna m.in. na gruncie ustawy o prawie autorskim – publikacja stosownego oświadczenia w prasie. Podanie do publicznej wiadomości orzeczenia sądu może być niejednokrotnie dotkliwsze niż finansowe skutki przegranego procesu. Z pewnością środek ten będzie pełnić rolę informacyjną, edukacyjną i prewencyjną. Podkreśla się też, jako zaletę, niezależność tego środka od innych roszczeń.

10. Kodeksy dobrych praktyk i kody identyfikacyjne

Następujące organizacje wprowadziły wewnętrzne kodeksy dobrych praktyk:

- Stowarzyszenie Autorów ZAiKS przyjęło w 2002 r. „Instrukcję windykacji należności”, określającą m.in. zasady postępowania w przypadku powstania należności oraz dochodzenia roszczeń w postępowaniu sądowym i egzekucyjnym.
- Taki kodeks na użytek wewnętrzny ma też Stowarzyszenie SAWP.
- Własny kodeks dobrych praktyk na również Stowarzyszenie Architektów Polskich. Jest nim Kodeks Etyki Zawodowej Architektów przyjęty przez Walny Zjazd Delegatów SARP w dniu 10 grudnia 2006 r.
- Prace nad kodeksem dobrych praktyk finalizuje Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów.
- Krajowa Izba Producentów Audiowizualnych nie posiada kodeksu, jednak statutowym zadaniem Izby jest podejmowanie działań mających na celu ochronę autorskich praw majątkowych i praw pokrewnych producentów audiowizualnych. Ponadto Komisja Rozjemcza KIPA ma uprawnienia do rozstrzygania spraw dyscyplinarnych, dotyczących członków Izby postępujących w sposób sprzeczny z normami środowiskowymi (zasadami etyki zawodowej). Przy KIPA działa Rejestr Utworów, w którym twórcy oraz producenci filmowi i telewizyjni mogą rejestrować notarialnie swoje utwory poczynsz od treatmentu po scenariusz. KIPA we współpracy ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich stara się z powodzeniem kształtować stosunki w branży audiowizualnej, w tym prawidłowe kształtowanie stosunków między twórcami a producentami filmowymi i telewizyjnymi oraz między producentami a nadawcami. KIPA także aktywnie uczestniczy w formułowaniu przepisów regulujących te warunki.
- W ramach Stowarzyszenia Twórców Ludowych działa polubowny Sąd Koleżeński, który zajmuje się rozpatrywaniem spraw naruszeń praw autorskich przez wzajemne odwzorowywanie.
- Związek Producentów Audio-Video prowadzi działania edukacyjne mające na celu wzmocnienie egzekwowania praw własności intelektualnej, szczególnie w

Internecie. Właśnie dobiegł końca drugi etap programu edukacyjnego pt. „Bądź oryginalny”. Ponadto ZPAV, we współpracy z Fundacją Ochrony Twórczości Audiowizualnej i Business Software Alliance, kontynuuje kampanię informacyjną na rzecz walki z naruszeniami praw własności intelektualnej w sieciach komputerowych. Celem kampanii jest informowanie kadr zarządzających w firmach i władz uczelni o zagrożeniach związanych z rozpowszechnianiem nieautoryzowanych plików muzycznych, filmowych i programów komputerowych przy pomocy służbowych komputerów i łączy internetowych.

Natomiast obowiązek stosowania kodów identyfikacyjnych w produkcji nośników optycznych jest, co do zasady, oceniany pozytywnie.

11. „Skala handlowa”

Patrz pkt 14 w części I.

12. Ogólna ocena i przyszłość

12.1. Wpływ wprowadzonych zmian na innowacyjność i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

W opinii konsultowanych podmiotów nowelizacja ma niewielki wpływ na innowacyjność i rozwój społeczeństwa informacyjnego, chociaż podkreślane jest też, że może to wynikać ze zbyt krótkiego okresu jej obowiązywania i że nowelizacja może w przyszłości przysłużyć się rozwojowi innowacyjności.

12.2. Ocena wdrożenia i stosowania przepisów wdrażających dyrektywę 2004/48/WE w Polsce.

Większość podmiotów lepiej ocenia stan prawny sprzed wejścia w życie nowelizacji wdrażającej dyrektywę. W ich opinii przepisy te funkcjonowały zadowalająco i umocniły się poprzez bogatą praktykę orzeczniczą. Podkreślane jest też, że wymagane dyrektywą środki i rozwiązania często są sprzeczne z funkcjonującymi dotychczas reżimami odpowiedzialności cywilnej, przez co wymagają wypracowania nowej praktyki sądowej.

Równocześnie jednak zaznaczano, że doświadczenia w stosowaniu znowelizowanych przepisów są zbyt małe, by można było dokonać właściwej oceny skutków ich wprowadzenia.

Patrz też uwagi poniżej oraz pkt 4 w części I.

12.3. Sugestie dotyczące ulepszenia środków, procedur i środków naprawczych przewidzianych dyrektywą.

Dyrektywa jest generalnie oceniana pozytywnie przez uprawnionych z tytułu praw własności intelektualnej. Pojedyncze zastrzeżenia zostały wskazane przy okazji oceny poszczególnych regulacji. Natomiast przyjęty w niej kierunek zmian krytykują niektóre organizacje zrzeszające użytkowników praw autorskich i praw pokrewnych, wskazując na nadmierne uprzywilejowanie podmiotów uprawnionych w zakresie wyboru środków ochrony.

Większość uwag zgłoszonych w ramach przeprowadzonych konsultacji dotyczyła sposobu wdrożenia dyrektywy w Polsce, a nie bezpośrednio jej postanowień.

Najczęściej zgłaszane przez uprawnionych z zakresu praw własności przemysłowej zastrzeżenie dotyczyło niższego poziomu ochrony przyjętego w Prawie własności przemysłowej niż w ustawie o prawie autorskim (w której niektóre przyjęte środki wykraczają poza minimalne wymogi dyrektywy). Natomiast w zakresie ochrony odmian roślin sugerowano większe dostosowanie przepisów do praktyki hodowców. Pojawiały się też postulaty jak najszybszego utworzenia wyspecjalizowanego sądu ds. własności intelektualnej, co ma wyeliminować rozbieżności w orzecznictwie, usprawnienia postępowania karnego, oraz objęcia przepisami dyrektywy działań o charakterze nieuczciwej konkurencji (co dyrektywa dopuszcza fakultatywnie).